

L. A. BILL No. XCVI OF 2025.

A BILL

TO AMEND CERTAIN ENACTMENTS FOR DECRIMINALISING AND
RATIONALISING CERTAIN OFFENCES TO FURTHER ENHANCE
TRUST-BASED GOVERNANCE FOR EASE OF LIVING AND EASE OF
DOING BUSINESS IN THE STATE OF MAHARASHTRA.

सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ९६.

महाराष्ट्र राज्यामध्ये जीवन सुलभतेसाठी व व्यवसाय करणे सुलभ होण्यासाठी विश्वासावर
आधारित शासन आणखी वृद्धिंगत करण्याकरिता विवक्षित अपराधांचे निर्गुन्हेगारीकरण व
सुसूत्रीकरण करण्यासाठी विवक्षित अधिनियमितींची सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.

(विधानसभेने दिनांक १० डिसेंबर, २०२५ रोजी संमत केल्याप्रमाणे.)

(विधानपरिषदेने दिनांक १३ डिसेंबर, २०२५ रोजी संमत केल्याप्रमाणे.)

ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यामध्ये जीवन सुलभतेसाठी व व्यवसाय करणे सुलभ होण्यासाठी विश्वासावर
आधारित शासन आणखी वृद्धिंगत करण्याकरिता विवक्षित अपराधांचे निर्गुन्हेगारीकरण व सुसूत्रीकरण
करण्यासाठी विवक्षित अधिनियमितींची सुधारणा करण्यासाठी आणि तत्संबंधीत किंवा तदानुषंगिक बाबींसाठी

तरतूद करणे इष्ट आहे ; **त्याअर्थी**, भारतीय गणराज्याच्या शहात्तराच्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे. :-

संक्षिप्त नाव. १. या अधिनियमास, महाराष्ट्र जन विश्वास (तरतुदींची सुधारणा) अधिनियम, २०२५, असे म्हणावे.

विवक्षित अधिनियमांच्या सुधारणा. २. यासोबत जोडलेल्या अनुसूची-एक च्या स्तंभ (४) मध्ये नमूद केलेल्या अधिनियमांची त्याच्या स्तंभ (५) मध्ये नमूद केलेल्या मर्यादितपर्यंत व त्या रीतीने सुधारणा करण्यात येत आहेत.

व्यावृत्ती. ३. (१) या अधिनियमाद्वारे कोणत्याही अधिनियमामध्ये केलेल्या सुधारणा, ज्या अधिनियमामध्ये सुधारणा अधिनियम लागू केलेला, समाविष्ट केलेला किंवा तो निर्देशित केलेला आहे, अशा अन्य कोणत्याही अधिनियमावर परिणाम करणार नाहीत.

(२) या अधिनियमाद्वारे, आधीच केलेल्या किंवा सोसलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या वैधतेवर, अवैधतेवर, प्रभावावर किंवा परिणामावर, अथवा आधीच संपादित केलेल्या, उपार्जित केलेल्या किंवा पत्करलेल्या कोणत्याही हक्कावर, मालकी हक्कावर, आबंधनावर, किंवा दायित्वावर किंवा त्याच्या बाबतीतील कोणत्याही उपायावर किंवा कार्यवाहीवर, अथवा आधीच दिलेल्या कोणत्याही कर्जाच्या, शास्तीच्या, आबंधनाच्या, दायित्वाच्या, हक्क मागणीच्या किंवा मागणीच्या कोणत्याही मुक्ततेवर किंवा उन्मुक्तीवर, अथवा कोणत्याही क्षतिपूर्तीवर अथवा मागील कृतीच्या किंवा गोष्टीच्या कोणत्याही पुराव्यावर कोणताही परिणाम होणार नाही.

(३) या अधिनियमाद्वारे कायद्याच्या कोणत्याही तत्त्वावर किंवा नियमावर, अथवा प्रस्थापित अधिकारक्षेत्रावर, वादकथनाच्या नमुन्यावर किंवा पद्धतीवर, प्रथेवर किंवा कार्यपद्धतीवर, अथवा विद्यमान परिपाठावर, रूढीवर, विशेषाधिकारावर, निर्बंधावर, माफीवर, पदावर किंवा नियुक्तीवर, - मग अनुक्रमे जरी ते यांद्वारे सुधारणा केलेल्या कोणत्याही अधिनियमाद्वारे, अधिनियमामध्ये किंवा अधिनियमातून कोणत्याही रीतीने दृढ केलेले, किंवा मान्यता दिलेले किंवा प्राप्त झालेले असले तरी, - कोणताही परिणाम होणार नाही.

(४) या अधिनियमाद्वारे कोणत्याही अधिनियमात केलेली सुधारणा, आता अस्तित्वात नसलेले किंवा अंमलात नसलेले कोणतेही अधिकारक्षेत्र, पद, रूढी, दायित्व, हक्क, मालकी हक्क, विशेषाधिकार, निर्बंध, माफी, परिपाठ, प्रथा, कार्यपद्धती, किंवा इतर कोणतीही बाब किंवा गोष्ट, पुनरुज्जीवित करणार नाही किंवा पुनर्स्थापित करणार नाही.

अनुसूची - एक

(कलम २ पहा)

अ. क्र.	अधिनियमाचे वर्ष	अधिनियमाचा क्रमांक	अधिनियमाचे संक्षिप्त नाव	अधिनियमाच्या सुधारणा
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१.	१९४७	११	महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम.	(१) प्रकरण १६ मधील, “शिक्षा” या शीर्षकाऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल:- “अपराध, दंड व शिक्षा”. (२) कलम १०१ मध्ये, पोट-कलम (३) मधील, “५००० रुपयेपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (३) कलम १०२ मधील,- (एक) “२,५०० रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “पाच लाख रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (दोन) “५००० रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “दहा हजार रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (तीन) समासटिपेतील “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (४) कलम १०३ मधील,- (एक) “ १० रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “दहा हजार रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (दोन) “१ रुपयाच्या” या मजकुराऐवजी, “दहा रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (तीन) “५० रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “पाचशे रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (चार) समासटिपेतील “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (५) कलम १०४ मधील, समासटिपेतील “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(६) कलम १०५ मधील, “ज्या पक्षाने अशा कामकाजात ती माहिती दिली असेल” या मजकुराने सुरू होणाऱ्या आणि “१००० रुपयांपर्यंत दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल” या मजकुराने संपणाऱ्या मजकुराऐवजी, पुढील मजकूर दाखल करण्यात येईल :- “ज्या पक्षाने अशा कामकाजात माहिती दिली असेल किंवा दस्तऐवज सादर केला असेल त्या पक्षाने केलेल्या तक्रारीवरून तो इसम वीस हजार रुपयांपर्यंत वाढविता येईल, इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल”. (७) कलम १०६ मध्ये,- (एक) पोट-कलम (१) मधील, “५,००० रुपयांच्या” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपयांच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) समासटिपेतील “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (८) कलम १०६अ मधील, “त्याजवर अपराधाच्या शाबितीचा ठराव झाल्यास तो पन्नास रुपयांपर्यंतच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल” या मजकुराने सुरू होणाऱ्या आणि “प्रत्येक दिवसास पन्नास रुपयांपर्यंतच्या जादा दंडास पात्र होईल” या मजकुराने संपणाऱ्या मजकुराऐवजी, पुढील मजकूर दाखल करण्यात येईल :- “ तो पन्नास हजार रुपयांपर्यंतच्या शिक्षेस पात्र होईल आणि कसूर चालू राहिल्यास, अशी कसूर ज्या कालावधीत चालू राहिली असेल त्या कालावधीतील प्रत्येक दिवसासाठी पाचशे रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या जादा शिक्षेस पात्र होईल ”. (९) कलम १०७ मधील,- (एक) “५०० रुपयेपर्यंत” या मजकुराऐवजी “दोन लाख रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(दोन) “१२५ रुपयेप्रमाणे” या मजकुराऐवजी, “दोन हजार रुपयांप्रमाणे” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (तीन) समासटिपेतील, “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (१०) कलम १०८ मधील,- (एक) “५०० रुपये पर्यंतच्या” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपयांपर्यंतच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) समासटिपेतील “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (११) कलम १०९ मधील,- (एक) “दुसऱ्या कोणत्याही शिक्षेबद्दल” या मजकुरानंतर, “किंवा दंडाबद्दल” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ; (दोन) “१०० रुपयेपर्यंतच्या” या मजकुराऐवजी, “दहा हजार रुपयांपर्यंतच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (तीन) “२०० रुपयेपर्यंतच्या” या मजकुराऐवजी, “वीस हजार रुपयांपर्यंतच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (चार) समासटिपेतील, “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (१२) कलम ११० मधील,- (एक) “दंडाची” या मजकुरानंतर, “किंवा शिक्षेची” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ; (दोन) समासटिपेतील, “दंड” या मजकुरानंतर, “,शिक्षा” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(१३) कलम ११९अ मध्ये,- (एक) पोट-कलम (१) मधील, खंड (ड) मध्ये, “एक हजार रुपयांपर्यंतच्या” या मजकुराऐवजी, “एक लाख रुपयांपर्यंतच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) पोट-कलम (२) मधील, “पाचशे रुपयांपर्यंतच्या” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपयांपर्यंतच्या” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.
२.	१९४९	१५	महाराष्ट्र शुश्रूषा- गृह नोंदणी अधिनियम.	(१) कलम ६ मधील,- (एक) “दहा हजार रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “एक लाख रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (दोन) समासटिपेतील, “शास्ती” या मजकुराऐवजी, “शिक्षा” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (२) कलम ९ मधील, पोट-कलम(२) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल :- “(२) जर कोणताही इसम, अशा कोणत्याही अधिकाऱ्यास वर सांगितल्याप्रमाणे, अशा कोणत्याही जागेत प्रवेश करू देण्यास किंवा तिची तपासणी करू देण्यास नाकारील, अथवा वर सांगितल्याप्रमाणे, अशा कोणत्याही कागदपत्रांची तपासणी करू देण्यास नाकारील अथवा अशा कोणत्याही अधिकाऱ्यास खोटी माहिती अथवा कागदपत्रे सादर करील अथवा कोणत्याही अशा अधिकाऱ्यास या कलमाखालील त्याचे अधिकार बजाविताना अडथळा करील तर, त्यास, दोषसिद्धीनंतर, सहा महिन्यांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची, किंवा पन्नास हजार रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची, अथवा दोन्ही शिक्षा होतील.”. (३) कलम १२ मधील,- (एक) “इतरत्र कोणत्याही शास्तीची” या मजकुरानंतर, “किंवा दंडाची” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(दोन) समासटिपेतील, “शास्ति” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.
३.	१९५८	६०	महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम.	(१) कलम ५९ मधील,- (एक) पोट-कलम (१) मधील, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल परंतु जास्तीत जास्त सहा महिने एवढ्या कालावधीसाठी सश्रम कारावासाची आणि पाच हजार रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची शिक्षा देण्यात येईल” या मजकुराऐवजी, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल, परंतु सहा महिन्यांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची, किंवा एक लाख रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची शिक्षा, अथवा दोन्ही शिक्षा होतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) पोट-कलम (२) मधील, “पाचशे रुपये” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपये” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (तीन) समासटिपेतील, “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “शिक्षा” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (२) कलम ६० मधील,- (एक) “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल परंतु जास्तीत जास्त सहा महिने एवढ्या कालावधीसाठी सश्रम कारावासाची आणि पाच हजार रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची शिक्षा देण्यात येईल” या मजकुराऐवजी, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल, परंतु, जास्तीत जास्त सहा महिन्यांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची, किंवा एक लाख रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची शिक्षा, किंवा दोन्ही शिक्षा होतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(दोन) समासटिपेतील, “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “शिक्षा” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (३) कलम ६१ मधील,- (एक) “शंभर रुपये” या मजकुराऐवजी, “पंचवीस हजार रुपये” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (दोन) समासटिपेतील, “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “शिक्षा” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (४) कलम ६२ मध्ये,- (एक) खंड (क) मधील, “पाच हजार रुपये” या मजकुराऐवजी, “त्याच्या मुद्रांक शुल्काच्या तुटीच्या भागाच्या पाच पट” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) समासटिपेतील, “शिक्षा” या मजकुराऐवजी, “शिक्षा” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (५) कलम ६३अ मध्ये, पोट-कलम (२) मधील, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसणाऱ्या परंतु सहा महिन्यांपर्यंत वाढविता येणाऱ्या सक्षम कारावासाची आणि रुपये ५,००० पर्यंतच्या रकमेच्या दंडाची शिक्षा करता येईल” या मजकुराऐवजी, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल, परंतु सहा महिन्यांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा एक लाख रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची, अथवा दोन्ही शिक्षा होतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (६) कलम ६८अ मधील, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल परंतु सहा महिन्यांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची आणि पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल” या मजकुराऐवजी, “एक महिन्यापेक्षा कमी नसेल, परंतु सहा

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				महिन्यांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची, किंवा एक लाख रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या दंडाची शिक्षा, अथवा दोन्ही शिक्षा होतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.
४.	१९६५	४६	महाराष्ट्र वैद्यकीय परिषद अधिनियम, १९६५.	कलम २९ मधील, - (एक) “पाच हजार रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “वीस हजार रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (दोन) समासटिपेतील “शास्ती” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.
५.	१९७२	१	महाराष्ट्र कामगार संघांना मान्यता देण्याबाबत आणि अनुचित कामगार प्रथांना प्रतिबंध करण्याबाबत अधिनियम, १९७१.	(१) प्रकरण नऊ मध्ये, “शास्ती” या शीर्षकाऐवजी “अपराध” हे शीर्षक दाखल करण्यात येईल. (२) कलम ४७ मधील, - (एक) “एक हजार रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “पंचवीस हजार रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) समासटिपेतील “शास्ती” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (३) कलम ४८ मध्ये, - (एक) पोट-कलम (१) मधील, “पाच हजार रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (दोन) पोट-कलम (२) मधील, खंड (ड) मध्ये, “एक हजार रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “एक लाख रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ; (तीन) पोट-कलम (३) मधील, “पाचशे रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “एक लाख रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (४) कलम ४९ मध्ये, - (एक) “पाचशे रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी, “पन्नास हजार रुपयांपर्यंत” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(दोन) समासटिपेतील, “शास्ती” या मजकुराऐवजी, “दंड” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.
६.	१९७५	१६	महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय, व्यापार, आजीविका व नोकऱ्या यांवरील कर अधिनियम, १९७५.	कलमे २०, २१ व २३ वगळण्यात येतील.
७.	२०१७	६१	महाराष्ट्र दुकाने व आस्थापना (नोकरीचे व सेवाशर्तीचे विनियमन) अधिनियम, २०१७.	(१) कलम ७ मध्ये, पोट-कलम (३) मधील, “एक हजार रुपयांच्या द्रव्यदंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल” या मजकुराऐवजी, “एक हजार रुपयांच्या शास्तीस पात्र असेल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (२) कलम २९ मधील,- (एक) पोट-कलम (१) मधील,- (क) “एक लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाच्या” या मजकुराने सुरू होणाऱ्या आणि “इतक्या अतिरिक्त द्रव्यदंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल” या मजकुराने संपणाऱ्या मजकुराऐवजी, पुढील मजकूर दाखल करण्यात येईल :- “एक लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या शास्तीस आणि जर उल्लंघन करण्याचे चालू राहिल्यास, ज्या कालावधीत असे उल्लंघन करण्याचे चालू राहिले असेल त्या कालावधीतील प्रत्येक दिवसासाठी दोन हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या अतिरिक्त शास्तीस पात्र असेल”; (ख) परंतु का तील , “द्रव्यदंडाची” या मजकुराऐवजी, “शास्तीची” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(दोन) पोट-कलम (२) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल:- “(२) जर कोणत्याही व्यक्तीने, पोट-कलम (१) खालील, दुसरे किंवा त्यानंतरचे उल्लंघन केले असल्याचे आढळून आले तर, ती, अशा उल्लंघनाबद्दल दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या शास्तीस पात्र असेल: परंतु, शास्तीची एकूण रक्कम, नोकरीवर ठेवलेल्या प्रत्येक कर्मचाऱ्यामागे दोन हजार रुपयांपेक्षा अधिक असणार नाही.”. (३) कलम ३१ मध्ये,- (एक) पोट-कलम (१) मधील, “त्याला अपराधसिद्धीनंतर दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल” या मजकुराऐवजी, “तो, दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या शास्तीस पात्र असेल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (दोन) पोट-कलम (२) मध्ये,— (क) “त्याला अपराध-सिद्धीनंतर दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल” या मजकुराऐवजी, “तो, दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या शास्तीस पात्र असेल” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; (ख) परंतु कामधील, “द्रव्यदंडाची” या मजकुराऐवजी, “शास्तीची” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल. (४) कलम ३१ नंतर, पुढील कलमे समाविष्ट करण्यात येतील :- “३१क. अभिनिर्णय.- (१) राज्य शासनास, या अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदींन्वये किंवा त्याखालील केलेल्या कोणत्याही नियमांन्वये शास्ती निर्धारित करण्याच्या आणि लादण्याच्या प्रयोजनार्थ, विहित करण्यात येईल अशा रीतीने चौकशी करण्यासाठी व शास्ती लादण्यासाठी, शासकीय कामगार अधिकाऱ्याच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या अधिकाऱ्याची

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				अभिनिर्णय अधिकारी म्हणून नियुक्ती करता येईल: परंतु, राज्य शासनास, आवश्यकता असेल त्यानुसार, अनेक अभिनिर्णय अधिकारी नियुक्त करता येतील. (२) अभिनिर्णय अधिकाऱ्यास, त्याच्या मते प्रकरणाची तथ्ये व परिस्थिती याबद्दल परिचय असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस साक्ष देण्यासाठी किंवा चौकशीच्या प्रतिपाद्य विषयासाठी उपयुक्त, किंवा संबंधित असेल असा कोणताही दस्तऐवज सादर करण्यासाठी समन्स बजावता येईल आणि तिला उपस्थित राहण्यास भाग पाडता येईल, आणि जर अशी चौकशी केल्यावर, संबंधित व्यक्तीने या कोणत्याही अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदींचे, किंवा त्याखालील केलेल्या नियमांचे पालन करण्यात कसूर केली असल्याची खात्री पटली असेल तर, त्याला शास्ती लादता येईल: परंतु, संबंधित व्यक्तीस, बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्याशिवाय, अशी कोणतीही शास्ती लादण्यात येणार नाही. ३१ख. अपील.- (१) कलम ३१क अन्वये अभिनिर्णय अधिकाऱ्याने दिलेल्या आदेशामुळे जो कोणी व्यथित झाला असेल, त्याला, राज्य शासनाने अपील प्राधिकारी म्हणून विशेषरीत्या प्राधिकृत केलेल्या, कामगार उपायुक्ताच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या अधिकाऱ्याकडे, आदेश मिळाल्याच्या तारखेपासून साठ दिवसांच्या आत, विहित करण्यात येईल अशा नमुन्यात व अशा रीतीने अपील दाखल करता येईल. (२) जर अपीलकाराने, साठ दिवसांच्या कालावधीत अपील दाखल न करण्याबद्दल त्याला पुरेसे कारण होते याबद्दल अपील प्राधिकार्याची खात्री पटवून दिली तर साठ दिवसांचा कालावधी संपल्यानंतर देखील अपील दाखल करून घेता येईल.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
				(३) अपील प्राधिकाऱ्यास, अपिलातील पक्षकारांना बाजू मांडण्याची संधी दिल्यानंतर, त्याला योग्य वाटेल असा आदेश पारित करता येईल. (४) पोट-कलम (१) खालील अपील, ते दाखल केल्याच्या तारखेपासून साठ दिवसांच्या आत निकालात काढण्यात येईल. (५) या अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, जर व्यक्तीने, कलम ३१क खालील अभिनिर्णय अधिकाऱ्याच्या आदेशाचे किंवा यथास्थिति, या कलमाखालील अपील प्राधिकाऱ्याच्या आदेशाचे, अशा आदेशाच्या तारखेपासून नव्वद दिवसांच्या आत पालन करण्यात कसूर केली असेल तर, ती, शास्तीशिवाय, दोन लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाच्या किंवा तीन महिन्यांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाच्या शिक्षेस, अथवा दोन्ही शिक्षेस पात्र असेल.”.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

[सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ९६.]

[महाराष्ट्र राज्यामध्ये जीवन सुलभतेसाठी व व्यवसाय करणे
सुलभ होण्यासाठी विश्वासावर आधारित शासन आणखी
वृद्धिंगत करण्याकरिता विवक्षित अपराधांचे निर्गुन्हेगारीकरण
व सुसूत्रीकरण करण्यासाठी विवक्षित अधिनियमितींची
सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.]

[श्री. देवेंद्र फडणवीस,
मुख्यमंत्री.]

[विधानसभेने दिनांक १० डिसेंबर, २०२५ रोजी
संमत केल्याप्रमाणे.]

[विधानपरिषदेने दिनांक १३ डिसेंबर, २०२५ रोजी
संमत केल्याप्रमाणे.]

डॉ. विलास आठवले,
सचिव-३,
महाराष्ट्र विधानपरिषद.